ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 3ης Δεκεμβρίου 1987 *

Στην υπόθεση 194/84,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους νομικούς της συμβούλους, David R. Gilmour και Δημήτριο Γκουλούση, καθώς και από τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, κτίριο Jean Monnet,

προσφεύγουσα,

κατά

Ελληνικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον Λ. Στεφάνου, ειδικό σύμβουλο του Υπουργείου Εξωτερικών, και τον Γιάννο Κρανιδιώτη, ειδικό γραμματέα του εν λόγω υπουργείου, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την πρεσβεία της Ελλάδας, 117, Val-Sainte-Croix,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ελληνική Δημοκρατία, μη ελευθερώνοντας σταδιακά τους δεσμευμένους λογαριασμούς στην Ελλάδα που ανήκουν σε κατοίκους των κρατών μελών, κατά το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως της Ελλάδας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο αυτό,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, προεδρεύοντα, J. C. Moitinho de Almeida, πρόεδρο τμήματος, T. Koopmans, U. Everling, K. Κακούρη, R. Joliet και F. Schockweiler, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 16ης Ιουνίου 1987, κατά την οποία η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εκπροσωπήθηκε από τον Δ. Γκουλούση και η Ελληνική Δημοκρατία εκπροσωπήθηκε από τους Φ. Σπαθόπουλο και Σ. Καλαμίτση,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του στη συνεδρίαση της 29ης Σεπτεμβρίου 1987,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 24 Ιουλίου 1984, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι η Ελληνική Δημοκρατία, μη ελευθερώνοντας σταδιακά τους δεσμευμένους λογαριασμούς στην Ελλάδα που ανήκουν σε κατοίκους των κρατών μελών, κατά το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει το άρθρο 52 της πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των συνθηκών (στο εξής: πράξη προσχωρήσεως), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο αυτό.

2 Κατά το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως, « οι δεσμευμένοι λογαριασμοί στην Ελλάδα, που ανήκουν σε κατοίκους των παρόντων κρατών μελών, ελευθερώνονται σταδιακά σε ίσες ετήσιες δόσεις από της προσχωρήσεως και μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1985, σε έξι στάδια, το πρώτο από τα οποία αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 1981... Την 1η Ιανουαρίου 1986 οι δεσμευμένοι λογαριασμοί που ανήκουν σε κατοίκους των παρόντων κρατών μελών καταργούνται ».

3 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή στην ουσία αιτιάται την Ελληνική Δημοκρατία ότι δεν συμμορφώθηκε με την προαναφερθείσα διάταξη διατηρώντας σε ισχύ πέραν της 1ης Ιανουαρίου 1981, ημερομηνίας προσχωρήσεώς της στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, το άρθρο 13 του αναγκαστικού νόμου 1704 του 1939 που τροποποίησε και συμπλήρωσε τον αναγκαστικό νόμο 33 του 1936 και τους άλλους νόμους περί προστασίας του εθνικού νομίσματος (ΦΕΚ, τεύχος Α, σ. 149). Η αμφισβητούμενη εθνική διάταξη προβλέπει, ως προς το ουσιώδες, ότι όλες οι απαιτήσεις προσώπων μονίμως εγκατεστημένων στην αλλοδαπή, που πρέπει να εκτελεστούν στην Ελλάδα και δεν πηγάζουν

από ελεύθερο συνάλλαγμα, θεωρούνται δεσμευμένες και ότι η καταβολή, από τον οφειλέτη, της αντιστοιχούσας σε τέτοια απαίτηση οφειλής δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο με την κατάθεση του ποσού της απαιτήσεως σε δεσμευμένο λογαριασμό. Για την αποδέσμευση και χρησιμοποίηση των δεσμευμένων απαιτήσεων απαιτείται άδεια της Τραπέζης της Ελλάδος.

4 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα εφαρμοστέα κείμενα του κοινοτικού δικαίου, της αμφισβητούμενης ελληνικής νομοθεσίας καθώς και οι ισχυρισμοί και τα επιχειρήματα των διαδίκων. Τα στοιχεία αυτά του φακέλου δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για να σχηματίσει κρίση το Δικαστήριο.

5 Η Επιτροπή στηρίζει την προσφυγή της στην άποψη κατά την οποία το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως επιβάλλει την υποχρέωση ελευθερώσεως, εντός των προθεσμιών που ορίζει, του συνόλου των δεσμευμένων λογαριασμών στην Ελλάδα, που ανήκουν σε κατοίκους άλλων κρατών μελών, έτσι ώστε τα στοιχεία ενεργητικού να καταστούν μετατρέψιμα και να μπορέσουν ελευθέρως να επαναπατρισθούν. Αυτή η ερμηνεία προκύπτει από την ίδια την έννοια των « δεσμευμένων λογαριασμών », εκ φύσεως κοινοτική, της οποίας το περιεχόμενο πρέπει να καθοριστεί σύμφωνα με τα ουσιώδη χαρακτηριστικά τέτοιων λογαριασμών στο διεθνή νομισματικό τομέα και, ειδικότερα, στον τομέα του ελέγχου συναλλάγματος. Ο γενικά γενόμενος δεκτός ορισμός είναι ότι οι δεσμευμένοι λογαριασμοί συνίστανται σε καταθέσεις χρημάτων που ανήκουν σε μη κατοίκους και που δεν μπορούν ιδίως να μεταφερθούν ελευθέρως εκτός της χώρας.

6 Η ελληνική κυβέρνηση αντιτάσσει ότι το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως επιβάλλει την ελευθέρωση των δεσμευμένων λογαριασμών στην Ελλάδα, που ανήκουν σε κατοίκους άλλων κρατών μελών, αποκλειστικά για χρησιμοποίηση στην Ελλάδα αυτών των στοιχείων ενεργητικού και όχι για τη μεταφορά τους εκτός της χώρας. Πράγματι, το μόνο αντικείμενο αυτής της διάταξης είναι η σταδιακή κατάργηση των δεσμευμένων δυνάμει του αναγκαστικού νόμου 1704 του 1939 λογαριασμών. Όμως, αυτός ο νόμος ήδη εφαρμόζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει το προαναφερθέν άρθρο 52, τα εν λόγω στοιχεία ενεργητικού, εκφρασμένα σε δραχμές και ανήκοντα σε κατοίκους άλλων κρατών μελών, μπορούν ελευθέρως να χρησιμοποιούνται στην Ελλάδα. Η έννομη ελληνική τάξη είναι, επομένως, σύμφωνη με τις απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου.

7 Αυτή η επιχειρηματολογία της ελληνικής κυβερνήσεως δεν μπορεί να γίνει δεκτή. Πράγματι, το άρθρο 52 περιλαμβάνεται σε τμήμα της πράξεως προσχωρήσεως υπό τον τίτλο « Η κίνηση των κεφαλαίων ». Σ' αυτό, επομένως, το άρθρο πρέπει να δοθεί η ερμηνεία ότι αποσκοπεί στην ελευθέρωση των εν λόγω κεφαλαίων όχι μόνο προς χρη-

σιμοποίησή τους στην Ελλάδα, αλλά και για τη μεταφορά τους εκτός της χώρας, δεδομένου ότι η μόνη ευχέρεια διαθέσεώς τους ελευθέρως στο εσωτερικό της χώρας δεν συνεπάγεται καμία κίνηση κεφαλαίων μεταξύ κρατών μελών.

8 Αυτή η ερμηνεία ενισχύεται από την εξέταση του επιδιωκόμενου με το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως σκοπού. Όπως διευκρινίζει το άρθρο 49, παράγραφος 1, της ιδίας αυτής πράξεως, οι διατάξεις των άρθρων 50 έως 53 αποβλέπουν στο να επιτρέψουν στην Ελληνική Δημοκρατία να αναβάλει, κατά τους όρους και εντός των προθεσμιών που ορίζονται σ' αυτά τα άρθρα, την ελευθέρωση της κινήσεως των κεφαλαίων που προβλέπεται στην πρώτη οδηγία του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 1960, περί της εφαρμογής του άρθρου 67 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 010/001, σ. 4 και επ.), όπως έχει στη δεύτερη οδηγία 63/21 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1962, περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως της πρώτης οδηγίας περί της εφαρμογής του άρθρου 67 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 010/001, σ. 16 και επ.· στο εξής: οδηγία). Θεωρούμενο σ' αυτό το πλαίσιο, το άρθρο 52 έχει σαν στόχο να καθορίσει, σχετικά με τους δεσμευμένους λογαριασμούς, τους όρους της σταδιακής ευθυγραμμίσεως της ελληνικής έννομης τάξης με το σύστημα της οδηγίας.

9 Και, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας, τα κράτη μέλη χορηγούν κάθε έγκριση συναλλάγματος που απαιτείται για τη σύναψη ή την εκτέλεση των συναλλαγών και για τις μεταφορές συναλλάγματος μεταξύ κατοίκων των κρατών μελών, οι οποίες συνδέονται με τις κινήσεις κεφαλαίων που απαριθμούνται στον κατάλογο Α του παραρτήματος Ι της παρούσας οδηγίας. Ο εν λόγω κατάλογος απαριθμεί μεταξύ των κινήσεων κεφαλαίων που απολαύουν μιας τέτοιας ανεπιφύλακτης ελευθερώσεως τις « ετήσιες μεταφορές δεσμευμένων κεφαλαίων προς άλλο κράτος μέλος από μη κάτοικο κάτοχο του λογαριασμού » (κατηγορία της ονοματολογίας XIB).

10 Σ' αυτό το πλαίσιο, η ελληνική κυβέρνηση επισύρει την προσοχή επί του γεγονότος ότι οι εν λόγω ετήσιες μεταφορές δεσμευμένων κεφαλαίων, τις οποίες τα κράτη μέλη οφείλουν να επιτρέπουν δυνάμει των προαναφερθεισών οδηγιών, ρητώς περιορίζονται μέχρι ενός ποσού ή μέχρι ποσοστού του συνόλου των στοιχείων ενεργητικού που το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος είναι ελεύθερο να καθορίζει μονομερώς. Αντιστρόφως, το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως επιβάλλει στην Ελληνική Δημοκρατία ελευθέρωση κλιμακούμενη σε πέντε έτη, οι δε ετήσιες δόσεις ορίζονται επιτακτικώς από αυτή την ίδια διάταξη. Από αυτό προκύπτει δυσμενής διάκριση σε βάρος της καθής σε σχέση με τα κράτη μέλη της παλαιάς Κοινότητας των Εννέα, κατά το ότι η Ελληνική Δημοκρατία έχει την υποχρέωση να καταργήσει τους δεσμευμένους λογαριασμούς την 1η Ιανουαρίου 1986, ενώ τα κράτη μέλη της παλαιάς Κοινότητας των Εννέα μπορούν πάντοτε να τους διατηρούν, ακόμα και πέραν αυτής της ημερομηνίας, μέχρι του ποσού ή του ποσοστού των στοιχείων ενεργητικού που δεν έχει ακόμα ελευθερωθεί.

11 Σχετικώς, αρκεί να διαπιστωθεί ότι η καθής δεν μπορεί να αντλήσει επιχείρημα από τη διαφορά των όρων ελευθερώσεως που προβλέπονται αντιστοίχως στο άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως και στην οδηγία περί της εφαρμογής του άρθρου 67 της Συνθήκης. Πράγματι, όπως τόνισε η Επιτροπή στην επ' ακροατηρίου συζήτηση, χωρίς να αντιλέξει επ' αυτού του σημείου η ελληνική κυβέρνηση, κανένα από τα κράτη μέλη της παλαιάς Κοινότητας των Εννέα δεν διατηρούσε πλέον, κατά το χρονικό σημείο της προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας στις Κοινότητες, δεσμευμένους λογαριασμούς. Δεδομένου ότι αυτά τα κράτη μέλη δεν έχουν πλέον, ούτε αυτά, το δικαίωμα να δημιουργήσουν νέους δεσμευμένους λογαριασμούς, έχοντας υπόψη το αντικείμενο και τη φύση των διατάξεων της εν λόγω οδηγίας, που αποσκοπούν στην προοδευτική κατάργηση των δεσμευμένων λογαριασμών, το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως έχει ακριβώς ως αντικείμενο να υποβάλει την Ελληνική Δημοκρατία σταδιακά στο γενικό σύστημα της οδηγίας και δεν την περιάγει, επομένως, σε κατάσταση λιγότερο ευνοϊκή από αυτή των άλλων κρατών μελών.

12 Η ελληνική κυβέρνηση υποστηρίζει επίσης ότι το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως δεν αφορά παρά τα κεφάλαια προσωπικού χαρακτήρα, δηλαδή τα προερχόμενα από πράξεις όπως οι δωρεές και χορηγήσεις πάσης φύσεως, προίκες και κληρονομίες. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι οι δεσμευμένοι λογαριασμοί, των οποίων το άρθρο 52 ρυθμίζει το μεταβατικό σύστημα, κατατάσσονται στο παράρτημα της οδηγίας υπό τον τίτλο « Κινήσεις κεφαλαίων προσωπικού χαρακτήρος ».

13 Παρόλον ότι πράγματι φαίνεται από αυτή την οδηγία ότι οι ετήσιες μεταφορές δεσμευμένων κεφαλαίων προς άλλο κράτος μέλος, από μη κάτοικο κάτοχο του λογαριασμού, θεωρούνται, για τους σκοπούς της οδηγίας, ως κινήσεις κεφαλαίων προσωπικού χαρακτήρα, δεν έπεται από αυτό ότι μόνο τέτοια κεφάλαια, προερχόμενα από πράξεις προσωπικού χαρακτήρα, αποτελούν το αντικείμενο της εξεταζόμενης ελευθερώσεως. Αντιθέτως, η γενικότητα του όρου « δεσμευμένοι λογαριασμοί », κατά την έννοια τόσο του άρθρου 52 της πράξεως προσχωρήσεως όσο και της οδηγίας, οδηγεί στην απόρριψη οποιασδήποτε στενής ερμηνείας. Παρατηρείται, εξάλλου, σχετικώς ότι οι δωρεές και χορηγήσεις πάσης φύσεως, καθώς και οι προίκες και κληρονομίες αναφέρονται στην οδηγία υπό κατηγορίες της ονοματολογίας διαφορετικές από την κατηγορία της ονοματολογίας υπό την οποία αναφέρονται τα δεσμευμένα κεφάλαια.

14 Όπως προκύπτει από τα προεκτεθέντα, η Ελληνική Δημοκρατία είχε την υποχρέωση να ελευθερώσει, εντός των τασσομένων στο άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως προθεσμιών, το σύνολο των δεσμευμένων κεφαλαίων που ανήκουν σε κατοίκους άλλων κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων και των κεφαλαίων που προέρχονται από πράξεις μη προσωπικού χαρακτήρα.

15 Πρέπει, επομένως, να γίνει δεκτό ότι η Ελληνική Δημοκρατία, μη ελευθερώνοντας σταδιακά τους δεσμευμένους λογαριασμούς στην Ελλάδα που ανήκουν σε κατοίκους άλλων κρατών μελών, κατά το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο αυτό.

Επί των δικαστικών εξόδων

16 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα. Δεδομένου ότι η Ελληνική Δημοκρατία ηττήθη πρέπει να καταδικαστεί στα έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Η Ελληνική Δημοκρατία, μη ελευθερώνοντας σταδιακά τους δεσμευμένους λογαριασμούς στην Ελλάδα που ανήκουν σε κατοίκους άλλων κρατών μελών, κατά το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει το άρθρο 52 της πράξεως προσχωρήσεως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο αυτό.

2) Καταδικάζει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Bosco Moitinho de Almeida Koopmans

Everling Κακούρης Joliet Schockweiler

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 3 Δεκεμβρίου 1987.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο πρόεδρος

A. J. Mackenzie Stuart